

POSTANOWIENIE

25 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 25 sierpnia 2023 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku L.K.

z udziałem D.O.

o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego,

na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej

zarządzeniem z 5 lipca 2023 r., I Co 246/22,

o oznaczenie sądu właściwego,

zwraca akta sprawy Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej.

UZASADNIENIE

1. L.K. złożył do Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej wniosek o uznanie orzeczenia sądu państwa obcego - wyroku Sądu Rejonowego w Witten z 19 listopada 1985 r. o rozwiązaniu małżeństwa. Wnioskodawca wskazał swój adres, zaś w toku postępowania podał również adres uczestniczki postępowania. Wyszło wówczas na jaw, że oboje uczestnicy zamieszkują w Niemczech.

2. Zarządzeniem z 5 lipca 2023 r., wydanym przez nieokreśloną w treści zarządzenia z imienia i nazwiska oraz funkcji osobę (być może przez sędziego referenta) Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej, powołując się na art. 45 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., wystąpił do Sądu Najwyższego o oznaczenie sądu właściwego do prowadzenia sprawy o uznanie wyroku państwa obcego o rozwiązaniu małżeństwa z uwagi na to, że zarówno wnioskodawca, jak i uczestniczka postępowania zamieszkują w Niemczech.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Zgodnie z art. 45 § 1 k.p.c., jeżeli na podstawie przepisów Kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo. Norma tak określona funkcjonowała od początku obowiązywania Kodeksu. Z dniem 7 listopada 2019 r. została ona uzupełniona o zastrzeżenie, że *o oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, występuje sąd, do którego wpłynął pozew*. Decyzją ustawodawcy ograniczony został krąg podmiotów, które mogą wystąpić do SN oraz ograniczono czas, w którym takie wystąpienie może nastąpić. Obecnie wyłączna legitymacja w tym zakresie przysługuje sądowi, do którego wpłynął pozew (postanowienia SN: z 12 grudnia 2019 r., V CO 288/19; z 27 listopada 2020 r., V CO 228/20; z 26 kwietnia 2021 r., III CO 2/21; z 9 grudnia 2021 r., IV CO 252/21; z 16 lutego 2022 r., III CO 152/22). Za taką wykładnią art. 45 § 2 k.p.c. przemawiają racje językowe (dodanie § 2 do art. 45 k.p.c.), historyczne (odmienna wykładnia pomijałaby wprowadzoną zmianę) oraz uzasadnienie projektu ustawy, w którym wskazano, że stronie przysługiwać będzie wyłącznie prawo wnioskowania o tego rodzaju wystąpienie.

Termin *sąd* w art. 45 § 2 k.p.c. został użyty w znaczeniu procesowym. Wystąpienie o oznaczenie sądu ma więc charakter czynności jurysdykcyjnej, ta zaś realizuje się przez wydanie stosownego orzeczenia. Skoro wystąpienie jest czynnością sądu, nie jest możliwe jej dokonanie w postaci zarządzenia przewodniczącego, zarządzenia referendarza sądowego lub zwykłego pisma informującego o przedstawieniu akt. Wobec tego warunkiem oznaczenia sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, jest wydanie przez sąd, do którego wpłynął pozew, postanowienia o wystąpieniu do Sądu Najwyższego (tak postanowienia SN: z 10 września 2020 r., IV CO 184/20; z 27 listopada 2020 r., V CO 228/20; z 21 kwietnia 2021 r., III CO 20/21; z 26 kwietnia 2021 r., III CO 2/21; z 26 maja 2021 r., III CO 21/21; z 18 czerwca 2021 r., V CO 113/21; z 15 września 2021 r., III CO 48/21; z 31 stycznia 2022 r., III CO 107/22; z 7 lutego 2022 r., III CO 25/22; z 20 kwietnia 2022 r., III CO 281/22; z 24 maja 2022 r., III CO 583/22). Równocześnie nie powinno budzić wątpliwości, że postanowienia to powinno zawierać uzasadnienie określające trudności we wskazaniu sądu właściwego. Sąd

powszechny nie może wymagać od Sądu Najwyższego rekonstrukcji albo poszukiwania argumentów leżących u podstaw wydanego orzeczenia (tak postanowienia SN: z 29 sierpnia 2016 r., III CO 47/16; z 1 czerwca 2015 r., III CO 37/15, OSNC 2015, Nr 12, poz. 150; z 29 maja 2018 r., III CO 56/18; z 7 czerwca 2019 r., V CO 123/19; z 19 lipca 2019 r., V CO 173/19; z 19 lipca 2019 r., V CO 162/19; z 23 lipca 2019 r., IV CO 142/19; z 7 listopada 2019 r., I CO 81/19; z 16 czerwca 2020 r., I CO 48/20; z 30 września 2020 r., II CO 222/20; z 30 listopada 2020 r., V CO 156/20; z 29 stycznia 2021 r., I CO 145/20; z 21 kwietnia 2021 r., III CO 20/21; z 26 kwietnia 2021 r., III CO 2/21; z 20 kwietnia 2022 r., III CO 281/22.).

Przedstawienie akt Sądowi Najwyższemu pomimo niewydania stosownego postanowienia o wystąpieniu do Sądu Najwyższego o oznaczenie sądu uzasadnia zwrot akt sądowi przedstawiającemu; nie dochowano bowiem wymagań formalnych wystąpienia z art. 45 k.p.c. (postanowienia SN: z 27 listopada 2020 r., V CO 228/20; z 26 kwietnia 2021 r., III CO 2/21; z 26 maja 2021 r., III CO 21/21; z 18 czerwca 2021 r., V CO 113/21; z 15 września 2021 r., III CO 48/21; z 7 lutego 2022 r., III CO 25/22; odmiennie jednak por. postanowienia SN: z 21 kwietnia 2021 r., III CO 20/21 i z 31 stycznia 2022 r., III CO 107/22, w których SN zdecydował o odmowie oznaczenia sądu).

4. Podjęcie decyzji o zwrocie akt sądowi przedstawiającemu sprawia, że nie zaktualizował się obowiązek Sądu Najwyższego dokonania oceny czy spełnione są przesłanki oznaczenia sądu, przed który należy wytoczyć powództwo (odpowiednio wystąpić z wnioskiem o oznaczenie sądu, do którego należy wniosek złożyć).

Jedynie marginalnie należy zatem zauważyć, że przesłanką zastosowania art. 45 k.p.c. jest to, by na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego lub innych ustaw nie można było ustalić właściwości miejscowej sądu (postanowienia SN: z 24 października 1966 r., II Co 9/66, OSNC 1967, Nr 4, poz. 77; z 26 lutego 1996 r., I CO 7/98). Niemożność ustalenia właściwości miejscowej występuje wtedy, gdy brak jest przepisu prawa mogącego w danym stanie faktycznym stanowić podstawę ustalenia tej właściwości bądź brak jest

możliwości ustalenia faktu, od którego przepis prawa uzależnia właściwość sądu w danej sprawie.

Należy mieć zatem na uwadze, że zgodnie z art. 1148¹ § 1 k.p.c. wniosek o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu, rozpoznaje sąd okręgowy, który byłby miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy rozstrzygniętej orzeczeniem sądu państwa obcego lub w którego okręgu znajduje się miejscowo właściwy sąd rejonowy, a w braku tej podstawy - Sąd Okręgowy w Warszawie. W kontekście tej regulacji zatem podlega ocenie ewentualny brak możliwości ustalenia sądu właściwego miejscowo do rozpoznania sprawy.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

(R.N.)

[ms]